

Tuomion kirjallisista perusteluista luopuminen eräissä tapauksissa

Lausuntotiivistelmä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Tuomion kirjallisista perusteluista luopuminen eräissä tapauksissa

Lausuntotiivistelmä

2.10.2014

Julkaisun nimi Tuomion kirjallisista perusteluista luopuminen eräissä tapauksissa
Lausuntotiivistelmä

Tekijä Maarit Leppänen

**Oikeusministeriön
julkaisu** 38/2014
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 7/41/2013   **HARE numero** OM 010:00/2013

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-393-1

URN URN:ISBN:978-952-259-393-1
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-393-1>

**Asia- ja avain-
sanat** oikeudenkäynti, tuomio, käräjäoikeus

Tiivistelmä Oikeusministeriössä on 14.2.2014 laadittu muistio rikosasiassa annetun tuomion perusteleminen vain suullisesti. Muistiossa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tuomioasiakirjaan ei olisi tarpeen kirjoittaa perusteluja, jos tuomio on käräjäoikeudessa julistettu pääkäsittelyn päätyttyä ja asian selvitettyyn tilaan nähden asianosaisen oikeusturva ei edellytä kirjallisten perustelujen antamista.

Oikeusministeriö pyysi ehdotuksesta lausunnot yhteensä 41 eri viranomaiselta, järjestöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa lausunto. Pyydetyistä lausunnoista saapui yhteensä 36.

Enemmistö lausunnonantajista puoltaa ehdotusta käräjäoikeuksien työtä säästävänä. Useat lausunnonantajat kuitenkin toteavat, että perustelujen jättäminen julistamisen varaan toisi todellista hyötyä vain, jos se olisi mahdollista myös muissa kuin näytön ja oikeuskysymyksen kannalta selvissä asioissa, joissa asianosaiset ovat olleet paikalla tuomiota julistettaessa.

Ehdotusta myös vastustetaan. Kirjallisten perustelujen laatimatta jättäminen arvioidaan vaikeuttavan laillisuusvalvontaa, heikentävän oikeuskäytännön yhdenmukaisuutta, lainkäytön julkisuutta, oikeusjärjestelmän legitimitettä sekä asianosaisen ja tuomareiden oikeusturvaa. Ehdotuksen tuottamiin säästöihin suhtaudutaan epäillein. Erät lausunnonantajat pitävät myös kustannusten kasvua mahdollisena.

Lausunnoissa korostetaan perusteellisen jatkovalmistelun tarpeellisuutta.

2.10.2014

Publikationens titel	Slopandet av den skriftliga motiveringen av domar i vissa fall Remissammandrag		
Författare	Maarit Leppänen		
Justitieministeriets publikation	38/2014 Betänkanden och utlåtaden		
OSKARI nummer	OM 7/41/2013	HARE nummer	OM 010:00/2013
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-393-1		
URN	URN:ISBN:978-952-259-393-1		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-393-1		
Sak- och nyckelord	rättegång, dom, tingsrätt		

Referat Den 14 februari 2014 lämnade justitieministeriet en promemoria om enbart muntlig motivering av domar i brottmål. I promemorian föreslås det att i lagen om rättegång i brottmål ska tas in en bestämmelse enligt vilken det inte behövs någon skriftlig motivering i domshandlingen, om domen har avkunnats i tingsrätten efter att huvudförhandlingen har avslutats och en parts rättsskydd inte kräver att en skriftlig motivering ges, med beaktande av hur klart målet är.

Justitieministeriet sände förslaget på remiss till sammanlagt 41 olika myndigheter, organisationer och sakkunniga. Dessutom hade högsta domstolen tillfälle att ge ett yttrande. Det kom in sammanlagt 36 av de begärda utlåtandena.

Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eftersom det minskar tingsrätternas arbete. Flera av remissinstanserna konstaterar dock att förslaget om att motiveringen endast ska avkunnas är till verklig nytta bara om detta är möjligt också i andra mål än sådana som är klara när det gäller bevisningen och rättsfrågan och när parterna var närvarande då domen avkunnades.

En del av remissinstanserna motsätter sig också förslaget. Man bedömer att slopandet av den skriftliga motiveringen kommer att försvåra laglighetskontrollen och försvaga enhetligheten i rättspraxis och rättskipningens offentlighet, rättssystemets legitimitet och parternas och domarnas rättsskydd. Man förhåller sig skeptiskt till de inbesparingar som förslaget beräknas medföra. En del av remissinstanserna anser också att förslaget kan komma att medföra kostnadsökningar.

Remissinstanserna understryker i sina utlåtanden att det behövs en grundlig fortsatt beredning.

SISÄLLYS

1	Johdanto	8
2	Lausuntopalaute	9
2.1	Yleiset arviot ehdotuksesta	9
2.1.1	Yleistä	9
2.1.2	Laillisuusvalvojat	10
2.1.3	Korkein oikeus ja hovioikeudet	10
2.1.4	Käräjäoikeudet	11
2.1.5	Syyttäjänvirastot	13
2.1.6	Oikeusaputoimistot	14
2.1.7	Yhdistykset ja intressiorganisaatiot	14
2.1.8	Oikeustieteen edustajat	16
2.2	Asiakohtaiset huomiot	17
2.2.1	Säännösehdotuksen suhde ROL 11 luvun 7 §:n 1 momenttiin	17
2.2.2	Soveltamisala	18
2.2.3	Oikeus pyytää kirjallista tuomiota	18
2.2.4	Tallenteet ja niiden säilyttäminen	19
	LIITE	22

1 Johdanto

Oikeudenhoidon uudistamisohjelman vuosille 2013–2025 lyhyen aikavälin tavoite on ottaa rajoitetusti käyttöön tuomioiden suullinen perusteleminen (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 16/2013 s. 41):

”Näytön ja oikeuskysymyksen kannalta selvän asian käsittelyn päätteeksi käräjäoikeuden tulee voida julistaa tuomion perustelut ja lopputulos suullisesti. Julistaminen nauhoitetaan ja tallenne säilytetään oikeusturvan kannalta riittävän pitkään. Jos ratkaisuun ilmoitetaan tyytymättömyyttä tai jos asianosaiset sitä erikseen pyytävät, asiassa laaditaan kirjalliset perustelut.

Lainvoimaiseksi jäävien ratkaisujen kirjoittamiseen kuluu nykyisin merkittävä työmäärä ilman, että siitä on saatavissa vastaavaa hyötyä. Kirjallisten perusteluiden laatimisen tarve riippuu kulloisenkin asian luonteesta. Viimekädessä arviointi jäisi asiaa käsittelevän tuomioistuimen harkintaan. Menettely kannustaisi tuomion julistamiseen kansliatuomion antamisen asemesta. Asianosaisten oikeusturvaa edistäisi se, että asiat saataisiin nopeasti käsitellyksi loppuun.”

Oikeusministeriössä on 14.2.2014 laadittu muistio suullisten perustelujen käyttöönottamisesta. Muistiossa ehdotetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 lukuun lisättäväksi uusi 15 §. Säännöksen mukaan tuomioon ei edellytettäisi kirjattavaksi selostusta asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteluineen, luetteloa todistelutarcoituksessa kuulluista henkilöistä ja muista esitetyistä todisteista eikä perusteluja, jos tuomio on julistettu suullisesti pääkäsittelyn päätyttyä ja asian selvitettyyn tilaan nähden asianosaisten oikeusturva ei edellytä kirjallisten perustelujen antamista. Tiedot olisi kuitenkin kirjattava tuomioon, jos käräjäoikeuden ratkaisuun ilmoitetaan tyytymättömyyttä tai asianosainen taikka muu henkilö sitä pyytää. Tuomion julistaminen olisi tallennettava ja tallenne olisi säilytettävä vuosi asian ratkaisemisesta.

Oikeusministeriö pyysi suullisia perusteluja koskevasta ehdotuksesta lausunnot yhteensä 41 eri viranomaiselta, järjestöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa lausunto. Tiivistelmän liitteenä on luettelo lausunnonantajista. Pyydetyistä lausunnoista saapui yhteensä 36. Samassa yhteydessä lausuntoa pyydettiin myös oikeusministeriön asettaman työryhmän mietinnöstä jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalan laajentamisesta (OMML 10/2014). Tässä tiivistelmässä on selostettu vain suullisia perusteluja koskevasta ehdotuksesta annettuja lausuntoja.

Jaksoon 2.1 on sisällytetty lausunnonantajien arviot ehdotuksesta yleisellä tasolla. Jaksoissa 2.2 selostetaan erillisten asiaotsikkojen alla yksityiskohtaisemmin eräitä kysymyksiä koskevia näkökohtia ja erityisesti näkemysten tueksi esitetyjä perusteluja.

2 Lausuntopalaute

2.1 Yleiset arviot ehdotuksesta

2.1.1 Yleistä

Ehdotus on saanut ristiriitaisen vastaanoton. Varauksellisesti ehdotukseen suhtautuvat Valtioneuvoston oikeuskansleri, Eduskunnan oikeusasiamies, Helsingin hovioikeus, Etelä-Karjalan ja Vantaan kärjäoikeudet, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Helsingin ja Oulun syyttäjänvirastot sekä Turun ja Lapin yliopistojen oikeustieteellisten tiedekuntien prosessioikeuden professorit Johanna Niemi ja Tuula Linna.

Myönteisesti tai ainakin periaatteellisella tasolla myönteisesti ehdotukseen suhtautuvat korkein oikeus, Turun, Vaasan, Itä-Suomen ja Rovaniemen hovioikeudet, Helsingin, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Oulun, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen kärjäoikeudet, Itä-Suomen, Länsi-Suomen ja Sisä-Suomen syyttäjänvirastot, Päijät-Hämeen oikeusaputoimisto, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Finanssialan Keskusliitto, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Syyttäjäyhdistys, Suomen Tuomariliitto sekä professori emeritus Antti Jokela. Suomen Yrittäjät ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ovat ilmoittaneet, ettei niillä ole muistion johdosta lausuttavaa.

Useat niistä lausunnonantajista, jotka ovat suhtautuneet ehdotukseen positiivisesti, ovat kuitenkin katsoneet, ettei suullisten perustelujen käyttöönottamisesta ehdotetussa laajuudessa ole saatavissa merkittävää työnsäästöä (korkein oikeus, Turun ja Itä-Suomen hovioikeudet, Helsingin, Keski-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen kärjäoikeudet sekä Tuomariliitto). Monet lausunnonantajat ovatkin katsoneet, että menettelyn soveltaminen tulisi olla mahdollista myös muissa kuin mietinnössä ehdotetuissa asioissa (Vaasan hovioikeus, Helsingin, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Oulun ja Päijät-Hämeen kärjäoikeudet, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Syyttäjäyhdistys, Suomen Tuomariliitto sekä Antti Jokela). Menettelyn soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi esimerkiksi poissaolokäsittelyssä annettuihin tuomioihin ja riita-asioihin.

Lisäpohdintaa vaativina kysymyksinä tuodaan esiin tallenteiden säilyttämiselle ehdotettu aika, asianosaisen ja ulkopuolisen oikeus pyytää kirjallisesti perusteltua tuomiota ja sanotulle pyynnölle asetettava määräaika sekä ehdotuksen suhde nykyiseen menettelyyn, jossa rikosasiassa tuomion perustelut voidaan julistaa pääpiirteittäin. Lausunnoissa on myös yleisesti korostettu perusteellisen lainvalmistelun tarpeellisuutta.

2.1.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) suhtautuu ehdotukseen hyvin varauksellisesti. Jos hallitus antaa ehdotuksen sisältävän esityksen, tulisi siitä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Myös *Valtioneuvoston oikeuskansleri (OKA)* suhtautuu ehdotukseen varauksellisesti. Hän pitää sekä käytännön kannalta että periaatteellisesti tuomion perusteluja tuomioon kuluvana elimellisenä osana ja katsoo, että ne tulisi aina olla saatavissa osana kirjallista tuomiota.

2.1.3 Korkein oikeus ja hovioikeudet

Korkein oikeus (KKO) näkee ehdotuksessa sekä hyviä puolia että puutteita. KKO pitää ehdotusta käräjäoikeustuomareiden käytännön työn näkökulmasta ymmärrettävänä ja katsoo sen soveltuvan hyvin tilanteisiin, joissa asianosaiset ovat käsittelyn päätteeksi kuulleet tuomion perustelut suullisesti ja niiden perusteella hyväksyneet käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen. Samanaikaisesti KKO arvioi menettelystä saatavan työnsäätön suhteellisen vähäiseksi johtuen siitä, että perustelut tuomioon, joka on julistettu ja johon ei ole ilmoitettu tyytymättömyyttä, nykyisinkin kirjoitetaan suppeasti minivaatimukset täyttävällä tavalla. KKO on kiinnittänyt huomiota myös asianomistajan asemaan. Jos asianomistajan korvausvaatimus on hylätty hänen ollessa poissa, edellyttää asianomistajan oikeusturva ja yhdenvertaisuus vastaajan kanssa täydellisen tuomion laatimista kirjalliseen muotoon. Lisäksi KKO huomauttaa, että Ruotsissa vastaavanlainen aloite oli esillä 1980 (Ds Ju 1980:6). Aloite ei johtanut lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Helsingin hovioikeus toteaa, ettei muistiossa ole asianmukaisesti tarkasteltu tuomion perustelujen merkitystä täytäntöönpanon, mahdollisten myöhempien oikeudenkäyntien, lainvoiman saaneen tuomion purkamisen eikä myöskään laillisuuskontrollin näkökulmasta. Ehdotuksen ja vuonna 2013 käyttöön otetun rikostuomiojärjestelmän (RITU) yhteensopivuutta ei ole muistiossa arvioitu. Mahdollisiin säästövaikutuksiin on siksi vaikea ottaa kantaa ja lopullinen tilanne voisi hovioikeuden mukaan olla se, että säästö perustelujen kirjoittamisessa tuo kustannuksia toiseen osaan järjestelmää.

Turun hovioikeus suhtautuu sinänsä myönteisesti uudistuksen perusajatukseen. Hovioikeus kuitenkin katsoo, että uudistuksesta saatava hyöty voi jäädä varsin vähäiseksi menettelyn suppean soveltamisalan vuoksi. Tavallisimmat selvät rikosasiat ratkaistaan nykyisin kirjallisessa menettelyssä, jossa myös tuomio annetaan kirjallisena.

Vaasan hovioikeus suhtautuu ehdotukseen myönteisesti. Vapaamuotoisemmat suulliset perustelut riittäisivät, ja yksityiskohtaisia perusteluja ei enää tarvitsisi antaa. Hovioikeus katsoo, että mahdollisuutta olla antamatta kirjallisia perusteluja ei tulisi rajata vain tuomioihin, joissa asian selvitettyyn tilaan nähden asianosaisen oikeusturva ei edellytä kirjallisten perustelujen antamista, vaan asia tulisi jättää tuomioistuimen harkintaan. Jos

tuomio voidaan julistaa pääpiirteittäin asianosaisten suostumuksella, kirjallisia perusteluja ei tulisi laissa edellyttää, ellei tyytymättömyyttä ilmoiteta tai kirjallisia perusteluista pyydetä. Hovioikeus esittää menettelyn soveltamisalan laajentamista myös riita- ja hakemusasioihin, sekä sellaisiin ratkaisuihin, jotka on kollegiaalisessa kokoonpanossa tehty äänestämällä.

Itä-Suomen hovioikeus pitää ehdotusta lähtökohtaisesti perusteltuna. Aikaa, jonka kuluessa vaatimus kirjallisten perusteluiden laatimisesta on esitettävä ja kirjalliset perustelut annettava, olisi säännöksessä rajoitettava. Säännösehdotuksen ja ROL 11 luvun 7 §:n 1 momentin välistä suhdetta hovioikeus pitää epäselvänä. Hovioikeus katsoo myös, että vain asianosaisella tulisi olla oikeus saada kirjallisesti perusteltu tuomio. Muut kuin asianosaiset voisivat saada tallenteen käyttöönsä tuomioistuimessa katseltavaksi tai kuunneltavaksi. Itä-Suomen hovioikeus huomauttaa, että kirjallinen menettely rikosasioissa on vähentänyt sellaisten asioiden määrää, joihin perusteluiden julistaminen yksinomaan suullisesti sopii. Säästövaikutus voi siksi jäädä arvioitua vähäisemmäksi.

Rovaniemen hovioikeus puoltaa ehdotusta. Hovioikeus katsoo, että ehdotus siirtäisi kärjäoikeuden resurssuja puhtaaksikirjoittamisesta vaativimpiin asioihin. Tallennusjärjestelmän tulisi olla aukoton ja varmennettu.

2.1.4 Kärjäoikeudet

Etelä-Karjalan kärjäoikeus ilmoittaa lausunnossaan enemmistön tuomareistaan vastustavan uudistusta tarpeettomana.

Helsingin kärjäoikeus puoltaa ehdotusta. Kärjäoikeus katsoo, että suullisesti julistettujen perustelujen kirjoittaminen on pääsääntöisesti tarpeetonta työtä silloin, kun kärjäoikeuden tuomio jää lainvoimaiseksi. Tosin kysymyksessä olevien tuomioiden kirjallinen perusteleminen ei merkittävästi kuormita tuomareita. Kärjäoikeus ehdottaa, että menettelyn soveltamisalaa laajennettaisiin poissaolokäsittelyissä julistettuihin tuomioihin. Myös riita-asiat ja äänestysratkaisut tulisi ottaa menettelyn soveltamisalan piiriin. Menettelyn käyttäminen tulisi jättää kokonaan tuomioistuimen harkinnan varaan – rajoitus selviin ja yksinkertaisiin juttuihin tulisi poistaa. Vain asianosaisilla tulisi olla oikeus pyytää kirjallisesti perusteltua tuomiota. Säännökseen olisi lisättävä määräaika (esim. 1 kk), jonka puitteissa pyyntö kirjallisista perusteluista olisi esitettävä.

Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus pitää ehdotusta sinänsä kannatettavana. Ehdotetussa muodossa se ei kuitenkaan toisi merkittävää työnsäästöä. Menettelyä tulisi voida soveltaa poissaolotuomioihin. Määräaika kirjallisesti perustellun tuomion pyytämiseksi tulisi olla lyhyt.

Keski-Suomen kärjäoikeus puoltaa ehdotusta, mutta katsoo, että menettelyä tulisi voida soveltaa myös poissaolotuomioihin. Kärjäoikeus pitää myös mahdollisena, että perustelut kirjallisessa menettelyssä annettussa ratkaisussa kirjattaisiin tuomioon vain

pyynnöstä. Ainoastaan asianosaisilla tulisi olla oikeus pyytää kirjallisesti perusteltua tuomiota. Kirjallisia perusteluja olisi pyydettävä tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan kuluessa. Säännösehdotuksen muotoilua tulisi selkeyttää.

Kymenlaakson käräjäoikeus puoltaa ehdotusta. Suullisesti julistettujen perustelujen saattaminen kirjalliseen muotoon tilanteessa, jossa tuomio jää lainvoimaiseksi, ei ole tarpeellista. Vain asianosaisella tulisi olla oikeus saada kirjallisesti perusteltu tuomio. Menettelyä tulisi voida soveltaa poissaolo- ja mahdollisesti myös kirjallisessa menettelyssä annettuihin tuomioihin. Kirjallisia perusteluja olisi pyydettävä tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan kuluessa. Menettelyn soveltamista käräjänotaarien ratkaisuihin tulisi harkita erikseen.

Oulun käräjäoikeus suhtautuu ehdotukseen myönteisesti. Käräjäoikeus katsoo, että tuomituille tärkeää on ratkaisun lopputulos, ei sen perustelut. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen rikosasioiden perustelut tulisi antaa asianosaisille vain pyynnöstä. Menettelyn soveltamisalaa tulisi laajentaa poissaolokäsittelyissä julistettuihin tuomioihin. Vain asianosaisilla tulisi olla oikeus pyytää kirjallisesti perusteltua tuomiota. Kirjallisia perusteluja olisi pyydettävä tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan kuluessa. Äänitallennetta tulisi säilyttää enintään kuuden kuukauden ajan.

Pirkanmaan käräjäoikeus puoltaa ehdotusta. Käräjäoikeus katsoo kuitenkin, että julistamisesta tehtyä tallennetta tulisi pitää mieluummin memoriaalina tai muistiona kuin oikeudenkäyntiasiakirjana. Tuomarin tulisi voida käyttää tallennetta, jos ilmenee aihetta laatia tuomioon kirjalliset perustelut. Tallenteesta ei tulisi antaa kopioita. Kirjallisia perusteluja olisi pyydettävä kolmen viikon kuluessa ratkaisun julistamisesta.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus pitää lähtökohtaisesti kannatettavana rikosasioiden tuomioiden keventämistä näytön ja oikeuskysymysten osalta selvissä asioissa. Käräjäoikeus esittää harkittavaksi sitä, että kirjallisessa menettelyssä ratkaistuissa asioissa kirjalliset perustelut annettaisiin vain pyynnöstä. Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa 42 % kaikista rikosasioista ratkaistaan kirjallisessa menettelyssä. Käräjäoikeus ei pidä kirjallisten perustelujen laatimista poissaolotutuuksissa välttämättä perusteltuna. Jatkovalmistelussa ROL 11 luvun 7 §:n ja ehdotetun 15 §:n väliseen suhteeseen olisi kiinnitettävä huomiota. Myös suullisten perustelujen varaan jäävän tuomion perustelut tulisi voida julistaa pääpiirteittäin. Vain asianosaisen tulisi voida pyytää kirjallisia perusteluja ja pyyntö olisi esitettävä tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan puitteissa. Käräjäoikeus pitää tuomion julistamisesta tehdyn tallenteen ja tuomion välistä suhdetta oikeudenkäyntiasiakirjoina ongelmallisena silloin, kun perustelut asianosaisen pyynnöstä on myöhemmin kirjattu tuomioon.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää ehdotusta sinänsä kannatettavana. Ehdotetussa muodossa se ei kuitenkaan toisi merkittävää työnsäästöä. Vain asianosaisilla tulisi olla oikeus pyytää suullisesti julistettujen perustelujen saattamista kirjalliseen muotoon, ja pyyntö olisi esitettävä tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn määräajan puitteissa. Käräjäoikeus huomauttaa, että käräjäoikeuksien käytössä oleva tietojärjestelmä tuottaa automaattisesti tiedot asiassa esitetyistä vaatimuksista ja todistelusta tuomioasiakirjaan. Näiden poistaminen toisi lisätyötä, minkä vuoksi lainvoimaiseksi jäävässä jutussa ainoastaan perustelut tulisi voida jättää kirjoittamatta. Säännöksen soveltamisalaa ei ole

määritelty riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Laista tulisi selkeästi käydä ilmi niiden asioiden laatu, joissa uusi menettely voisi harkinnanvaraisesti tulla kysymykseen. Harkinnassa merkitystä voitaisiin antaa rikosepäilyn vakavuudelle, asianosaisten omille mielipiteille sekä asiassa esitetylle selvitykselle. Tallenteen säilyttämisestä tulisi säätää samassa yhteydessä kuin muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen säilyttämisestä.

Vantaan käräjäoikeus ei pidä ehdotettua menettelyä hyödyllisenä. Säädöksen soveltamisala on kapea, ja kysymykseen tulevissa jutuissa ratkaisut julistetaan perusteluineen jo nyt ja saatetaan yleensä heti kirjalliseen muotoonsa. Ehdotus voisi myös vaarantaa erityisryhmien, esimerkiksi suomen kieltä taitamattomien asemaa oikeudenkäynnissä. Ehdotus olisi ongelmallinen laillisuusvalvonnan kannalta.

2.1.5 Syyttäjänvirastot

Valtakunnansyyttäjänvirasto (VKSV) pitää tavoitteita kannatettavina, mutta ei puolla ehdotettua muutosta. Kirjallisten perustelujen tarve jäisi ehdotuksen mukaan käsittelevän tuomarin harkintaan. Soveltamiskäytäntö voi muodostua hajanaiseksi tuomioistuimen sisällä ja niiden välillä. Laissa tulisi selkeästi määritellä ne edellytykset, joiden täytyessä perustelut voidaan jättää suullisen julistamisen varaan. Tallenne suullisesti julistetusta tuomiosta tulisi käräjäoikeuden lainvoimaisen tuomion purkua ajatellen säilyttää vähintään 10 vuotta. VKSV epäilee menettelyn vaikutusta tuomarin työmäärään vaatimattomaksi, koska näytöllisesti ja oikeudellisesti selvissä tapauksissa, joissa lopputulos on hyvin ennakoitavissa, tuomiota ei laajasti perustella. Menettely ei myöskään nopeuttaisi rikosprosessin kestoja kokonaisuutena. Asianosaisten kannalta saattaa myös olla tärkeää pystyä jälkikäteen – ennen tyytymättömyyden ilmoittamista – tarkistamaan tuomiosta sen perusteet. Jos pääsäännöksi muodostuisi kirjallisen tuomion pyytäminen tyytymättömyyden ilmoittamisharkinnan tekemiseksi, uudistuksen tavoitteet eivät toteutuisi. VKSV arvioi, että perustelujen jälkikäteisen kirjoittamisen resurssivaikutus voi jopa kääntää lopputuloksen negatiiviseksi. Ehdotus olisi ongelmallinen myös laillisuusvalvonnan kannalta. Kun suullisesti julistettujen tuomioiden perustelut jäävät pimentoon, oikeuskäytäntö ei dokumentoidu tavalla, joka mahdollistaisi sitä koskevan tutkimuksen. Uudistus ei edistäisi eikä ylläpitäisi tuomioiden juridista laatua. VKSV pitää asiaa ongelmallisena oikeusjärjestelmän legitimitietin ja vastaajien oikeusturvan heikentymisen vuoksi. VKSV huomauttaa lisäksi, että tuomarin oma oikeusturva saattaa puoltaa perustelujen kirjallista tuottamista.

Helsingin syyttäjänvirasto pitää tavoitteita kannatettavina, mutta ei suhtaudu ehdotukseen kovinkaan myönteisesti. Tapauskohtainen harkinta voisi johtaa hajanaiseen käytäntöön tuomioistuimen sisällä ja niiden välillä. Laissa tulisi määritellä ne edellytykset, joiden täytyessä perusteluja ei tarvitsisi tuomioon kirjoittaa. Suullisesti julistetuttujen perustelujen sisältöä tulisi säännöksessä selventää. Syyttäjänvirasto huomauttaa, että menettely voi hidastaa tuomion antamista ja näin lisätä kokonais kustannuksia, kun asianosaiset ja avustajat joutuvat pitkään odottamaan tuomion julistamista. Tallenteen säilyttämisaika tulisi olla ehdotettua pidempi.

Itä-Suomen syyttäjänvirasto toteaa lausunnossaan, että velvollisuus kirjoittaa tuomioon perustelut palvelee asianosaisten intressien lisäksi myös tuomioistuinten toiminnan julkisuutta ja valvontaa. Virasto kannattaa kuitenkin ehdotusta käräjäoikeuden työtä säästävänä lainvoimaisiksi jäävien tuomioiden osalta. Nykyään käräjäoikeus lähettää tuomiosta kappaleen asianomistajalle, jota syyttäjä on edustanut pääkäsitelyssä, vasta tuomion saatua lainvoiman. Jos näin toimittaisiin jatkossa, asianomistaja ei saisi tietoa tuomion perusteluista. Korvausvaatimuksen tultua hylätyksi syyttäjän on ilmoitettava ratkaisusta asianosaiselle ennen tyytymättömyyden ilmoittamista koskevan määräajan umpeutumista. Syyttäjänvirasto pitää tärkeänä, ettei syyttäjää velvoiteta tekemään asianomistajalle selkoa tuomion perusteluista. Julistamisesta tehtyä tallennetta tulisi säilyttää vähintään viisi vuotta.

Länsi-Suomen syyttäjänvirasto puoltaa ehdotusta perusteluineen.

Sisä-Suomen syyttäjänvirasto puoltaa ehdotusta lyhyen aikavälin pikauudistuksena. Pidemmällä tähtäimellä syyttäjänvirasto kuitenkin katsoo, että selvät ja vähäiset asiat pitäisi siirtää kokonaan kevyempään menettelyyn. Syyttäjänviraston mukaan asianomistajan korvausvaatimusta ei tulisi enää käsitellä rikosoikeudenkäynnissä.

Oulun syyttäjänvirasto ei kannata ehdotusta vaan pitää sitä esitetyssä muodossa hyödyttömänä. Uudistuksen käyttöala olisi vähäinen ja näin olisivat myös uudistuksen säästövaikutukset. Kun suullisten perustelujen käyttöönotto lisäksi selvästi heikentäisi kansalaisten oikeusturvaa, tulisi hankkeen jatkovalmistelusta luopua.

2.1.6 Oikeusaputoimistot

Päijät-Hämeen oikeusaputoimisto puoltaa ehdotusta. Se ei vaaranna kansalaisten oikeusturvaa eikä hankaloita juttujen asianajollista hoitamista. Rutiinijutuissa tuomioistuimen perusteluilla ei ole suurtakaan merkitystä. Mahdollisuus saada pyynnöstä kirjalliset perustelut turvaavat riittävästi oikeudenhoidolliset tarpeet.

2.1.7 Yhdistykset ja intressiorganisaatiot

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK kannattaa ehdotusta muistiossa esitetyin perustein. Perustelut tulee voida antaa yksin suullisesti vain selvissä asioissa, käytännössä lähinnä käräjäoikeudessa suullisesti käsitellyissä rikosasioissa.

Finanssialan Keskusliitto (FK) kannattaa ehdotusta tuomioiden suullisista perusteluista. Ehdotus ei kuitenkaan FK:n arvioiden mukaan merkittävästi muuttaisi nykytilaa finanssialan toimijoiden osalta. Vaikka ehdotuksella tuskin on suurta vaikutusta oikeudenkäyntien kestoon, ovat pienetkin parannukset hyödyllisiä. FK kiinnittää lausunnossaan huomiota tallenteen säilytysaikaan pitäen vuotta liian lyhyenä. Selvän ja riidattoman

asian tuomion perustelut saattavat olla tarpeen myöhemminkin esimerkiksi epäselvien vahinkojen tutkinnassa.

Suomen Yrittäjillä ei ole ehdotukseen huomautettavaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ilmoittaa, ettei sillä ole ehdotukseen lausuttavaa.

Suomen Asianajajaliitto pitää suullisia perusteluita koskevaa ehdotusta hyväksyttävänä. Resursseja olisi tällöin mahdollista kohdentaa riitaisissa asioissa annettujen tuomioiden perustelujen kirjoittamiseen. Asianajajaliitto kuitenkin katsoo, että suullisten perustelujen ja rikosasioiden kirjallisen menettelyn välinen rajankäynti on jäänyt epäselväksi. Asiaan tulisi tämän vuoksi kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa. Ongelmaksi voi myös muodostua se, että Valtiokonttori rikosvahinkokorvauksia maksaessaan voi poiketa tuomioistuimen ratkaisusta. Tällöin tuomion kirjalliset perustelut voivat olla tarpeen muun muassa sen todentamisessa, perustuuko tuomittu vahingonkorvaus vastaajan myöntämiseen vai tuomioistuimen arvioon. Näitä tilanteita varten perustelut tulisi olla myöhemmin saatavissa. Tallenteen säilyttämisaikaa olisi siksi pidennettävä.

Suomen Lakimiesliitto toteaa lausunnossaan, että suullisten perustelujen käyttöönottoaminen olisi merkittävä muutos suomalaiseen oikeuskulttuuriin. Asiaa tulisi siksi selvittää perusteellisesti. Suullisten perustelujen käyttöönotossa voitaisiin edetä ensivaiheessa alueellisesti rajoitetulla kokeilulla, jonka perusteella voitaisiin arvioida järjestelmän toimivuutta. Lakimiesliitto arvioi, että suullisten perusteluiden käyttöönotto voisi joissain tapauksissa aidosti tehostaa tuomioistuinten toimintaa, kun työpanosta saataisiin suunnattua oikeudellisesti haastavien kysymysten käsittelyyn. Kirjallisesti perusteltu tuomio tulisi antaa asianosaisen tai muun henkilön pyynnöstä. Pynnön esittämiselle tulisi säätää kahden kuukauden määräaika. Muille kuin asianosaisille perustelut voitaisiin tuomioistuimen harkinnan mukaan vaihtoehtoisesti antaa luovuttamalla tallenteesta sähköinen kopio. Menettelyn soveltamista poissaolotuomioihin tulisi vielä harkita. Oikeus saada perustelut joko suullisesti tai kirjallisesti toteutuu, kun vastaaja on kutsuttu istuntoon, jossa perustelut tuomioistuimen harkinnan mukaan voidaan julistaa. Vastaajan oikeusturvan kannalta on riittävää, että hänellä on pyynnöstä oikeus saada kirjalliset perustelut. Menettelyn soveltamisala voisi myös muutoin olla laajempi. Lakimiesliitto katsoo, että tallenteita tulisi säilyttää vähintään viisi vuotta.

Suomen Syyttäjähdistys pitää kannatettavana, että oikeusministeriö harkitsee suullisten perustelujen käyttöön ottamista. Yhdistys kuitenkin korostaa, että tuomion julistaminen on suositeltavaa vain, jos se voi tapahtua lyhyen ajan kuluttua pääkäsittelyn päätyttyä. Jos asianosaiset joutuvat pitkään odottaman salin ulkopuolella tuomion julistamista, käy tämä kalliiksi saatavaan hyötyyn nähden. Jos ratkaisu ei ole annettavissa puolen tunnin sisällä, tulisi se syyttäjähdistyksen näkemyksen mukaan antaa kirjallisesti.

Suomen Tuomariliitto suhtautuu periaatteessa myönteisesti ehdotukseen. Lainmuutos olisi kuitenkin valmisteltava asianmukaisella tavalla. Tuomariliitto suhtautuu varauksella arvioon, että kansliatuomioiden määrä muutoksen myötä vähenisi. Käytännössä kansliatuomioita jo nyt vältetään. Lainvoimaiseksi jäävien ratkaisujen perustelujen kirjoittaminen ei myöskään vaadi merkittävää työmäärää. Tuomariliitto huomauttaa lisäksi,

että ns. AIPA-hankkeen tavoitteena on edelleen helpottaa tuomioiden kirjoittamista, mikä pitäisi toteutua nimenomaan rutiiniasioissa. Oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että asianosaisella on kaikissa tapauksissa rajoittamaton oikeus saada tuomio perustelluineen kirjallisena. Määräaika perustelujen pyytämiseksi tulisi kuitenkin olla lyhyt. Erityisesti ROL 11 luvun 7 §:n nojalla pääpiirteittäin julistettujen perustelujen laatimista täydelliseen kirjalliseen muotoon pitkän ajan jälkeen olisi varsin työlästä, jollei mahdollonta. Tuomariliitto katsoo, että tallenteen säilyttämiselle ehdotettu määräaika on liian lyhyt. Menettelyn soveltamista poissaolokäsittelyssä tulisi harkita jatkovalmistelun yhteydessä. Tallenne julistetuista perusteluista olisi oikeudenkäyntiasiakirja, joka kuuluisi yleisöjulkisuuden piiriin ja josta yleisöllä olisi oikeus saada kopio. Yleisöllä tulisi kuitenkin olla oikeus pyytää kirjallisia perusteluja ainoastaan määrätyn edellytyksin, esimerkiksi perustellusta syystä. Tuomariliitto esittää harkittavaksi mahdollisuutta käyttää suullisia perusteluja myös riita-asioissa. Tuomariliitto huomauttaa, että ettei hanke tule tuomaan oikeushallinnon alalla sellaisia säästöjä, jotka mahdollistaisivat resurssien vähentämistä.

2.1.8 Oikeustieteen edustajat

Professori emeritus Antti Jokela Turun yliopistosta pitää ehdotettua lainmuutosta perusteltuna ja tarpeellisena tuomioistuinten työtaakan vähentämiseksi ja oikeuskäsittelyjen jouduttamiseksi. Ehdotus myös lisäisi oikeudenkäynnin suullisuutta, mikä olisi suotavaa. Osa nykyään kirjallisessa menettelyssä käsiteltävistä rikosasioista tulisi siirtää suullisesti käsiteltäväksi. Ehdotus täyttää julkisuusvaatimuksen tavoitteet ja mahdollistaa laillisuusvalvonnan. Asianosaisen oikeusturvan varmistamiseksi mietinnön perusteluissa mainitut kriteerit – asian laatu ja laajuus, asian merkitys asianosaiselle, asianosaisen henkilökohtaiset olosuhteet ja ominaisuudet – tulisi ainakin pääosin sisällyttää itse säädöstehtiin. Jokela pitää tallenteelle ehdotettua säilytysaikaa liian lyhyenä.

Professori Johanna Niemi Turun yliopistosta ei asettaudu tukemaan ehdotusta, vaan näkee siinä useita ongelmia. Hän epäilee ehdotuksen tuomia säästöjä ja katsoo, että se voisi jopa johtaa siihen, että tuomioita julistetaan nykyistä harvemmin. Näin voi olla silloin, kun asian ratkaisee kokematon tuomari. Niemi pitää mahdollisena, että myös kokeneemmat tuomarit tallentamisen myötä ryhtyisivät hiomaan perustelujaan nykyistä yksityiskohtaisemmiksi ennen julistamista. Parempi tie säästöihin olisi perusteleminen kulttuurin kehittäminen. Nykyisin perustelut ovat usein liian pitkiä. Lisäksi jatkokäsittelylupajärjestelmän laajentaminen tuo ristiriitaisia paineita tuomioiden perusteleminen kärkeäoikeudessa.

Professori Tuula Linna Lapin yliopistosta vastustaa ehdotusta. Tuomion kirjalliset perustelut toimivat laatumittarina ja kontrollivälineenä. Perustelujen kirjaaminen käy kokeneelta tuomarilta joutuisasti. Mieluummin tulisikin kehittää menettelyjä antaa kirjallisesti perusteltu tuomio saman tien. Linna katsoo, että ennakoitu säästö on nopeasti menetetty, jos suulliset perustelut edes osin johtavat tyytymättömyyden ilmoitusten lisääntymiseen. Kirjallisten perustelujen laatiminen jälkikäteen saattaa myös osoittautua vaikeaksi. Menettely saattaa myös lisätä asiamiesten työtä, koska nämä joutuisivat nykyistä

tarkemmin kirjaamaan muistiin annetut suulliset perustelut. Kirjallisilla perusteluilla on myös merkitystä kokemattomien tuomareiden perustelutaidon kehittämisessä, yhtenäisen rangaistuskäytännön ylläpitämisessä sekä vahingonkorvausasioissa.

2.2 Asiakohtaiset huomiot

2.2.1 Säännösehdotuksen suhde ROL 11 luvun 7 §:n 1 momenttiin

Kun tuomio julistetaan pääkäsittelyn päätteeksi, tuomion perustelut voidaan ROL 11 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan ilmoittaa vain pääpiirteittäin, jos asianosaiset siihen suostuvat. Tällöin perustelut kirjoitetaan myöhemmin yksityiskohtaiseen muotoon kirjalliseen tuomioon. Uuden suullisia perusteluja koskevan ehdotuksen ja nykyisten julistettujen tuomioiden pääpiirteisten perustelujen välistä suhdetta on lausunnoissa pidetty epäselvänä. Perustelujen laadun turvaaminen pidetään yleisesti tärkeänä asiana. Samalla kuitenkin osa lausunnonantajista katsoo, että tuomion perustelut voitaisiin ilmoittaa vain pääpiirteittäin silloinkin, kun perusteluja ei myöhemmin kirjata tuomioon.

Turun hovioikeus pitää mahdollisena sitä, että perustelujen laajuudesta tingitään tapauksissa, jotka jäävät suullisten perustelujen varaan. Tuomarin ei olisi tarpeen edes harkita tarkempia perusteluja. Vaasan hovioikeus taas suhtautuu myönteisesti siihen, ettei yksityiskohtaisempia perusteluja enää tarvitsisi laatia edes silloin, kun perustelut julistamisen jälkeen pyynnöstä kirjoitettaisiin tuomioon. Tähän näkemykseen yhtyy Päijät-Hämeen kärjäoikeus. Turun hovioikeus ja Tuomariliitto katsovat lausunnoissaan, että pyynnöstä myöhemmin laadittavien kirjallisten perustelujen tulisi olla täydellisiä eikä ainoastaan pääpiirteittäin ilmaistuja.

Itä-Suomen hovioikeus pitää säännösehdotuksen ja ROL 11 luvun 7 §:n 1 momentin välistä suhdetta epäselvänä. Myös OKA, KKO ja Päijät-Hämeen kärjäoikeus toteavat lausunnoissaan, ettei säännöksen muotoilu ole onnistunut ottaen huomioon, että tuomioistuin aina voi julistaa tuomion pääkäsittelyn päätyttyä. Samoin Keski-Suomen kärjäoikeus katsoo säännöksen kaipaavan täsmennystä. Tuomion julistaminen on nykyisinkin pääsääntö ja muistion otsikko on siksi harhaanjohtava. Säännösehdotuksen viimeinen momentti näyttäisi lisäksi edellyttävän, että tuomion julistaminen olisi tallennettava silloinkin, kuin siitä nykykäytännön mukaisesti laaditaan normaali, kirjallinen tuomio.

2.2.2 Soveltamisala

Monet lausunnonantajista, sekä ehdotusta kannattavista että siihen kriittisesti suhtautuvista, katsovat, että työnsäästön saavuttaminen perusteluvelvoitetta rajoittamalla edellyttäisi useimpien asiaryhmien kuulumisen menettelyn piiriin.

Etenkin käräjäoikeuksien taholta on vahvasti tullut esille näkemys, ettei suullisesti julistettuja perusteluja tulisi olla tarpeen kirjoittaa auki, jos asianosainen ratkaisun uhalla oikeudenkäyntiin haastettuna on jäänyt saapumatta tuomioistuimen istuntoon (ns. pois-saolotuomio). Lausunnonantajat ovat katsoneet, että mahdollisuus saapua tuomioistuimeen perusteluja kuulemaan riittävästi takaa asianosaisen oikeusturvan. Näissä tilanteissa perustelut olisi tarpeen antaa kirjallisena vain asianosaisen pyynnöstä. Tätä näkemystä ovat tuoneet esiin Etelä-Karjalan, Helsingin, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Oulun ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet sekä Lakimiesliitto ja Tuomari-liitto.

Eräät lausunnonantajat (Keski-Suomen, Kymenlaakson, Oulun ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet) ovat esittäneet harkittavaksi perustelujen kirjaamisesta luopumista myös kirjallisessa menettelyssä annetuissa tuomioissa. Perustelut kirjattaisiin vain asianosaisen pyynnöstä. Tosin esimerkiksi Helsingin käräjäoikeus ei pidä sanottua järjestelyä mahdollisena, koska tällöin kirjallisessa menettelyssä ratkaistut rikosasiat jäisivät kokonaan perustelematta. Antti Jokela taas katsoo, että osa nykyisistä kirjallisessa menettelyssä ratkaistavista asioista tulisi ehdotetun järjestelmän myötä oikeudenkäynnin suullisuuden edistämiseksi siirtää suullisesti käsiteltäväksi.

Vaasan hovioikeus katsoo, että mahdollisuus jättää tuomion perustelut vain suullisen julistamisen varaan tulisi olla yleinen. Menettelyn käyttämisen asianmukaisuus yksittäisessä asiassa tulisi jättää tuomioistuimen harkinnan varaan. Menettelyn käyttöalaa ei tulisi rajoittaa vain näytöllisesti ja oikeudellisesti selviin rikosasioihin. Menettelyä tulisi voida soveltaa myös riita-asioissa ja kollegiaalisessa kokoonpanossa ratkaistuissa asioissa. Menettelyn soveltamista riita-asioihin kannattaa myös Helsingin käräjäoikeus, Lakimiesliitto ja Tuomariliitto. Tämä voisi lisätä tuomioiden julistamista riita-asioissa.

2.2.3 Oikeus pyytää kirjallista tuomiota

Ehdotuksen mukaan suullisesti annetut perustelut olisi kirjattava tuomioon, jos käräjäoikeuden ratkaisuun ilmoitetaan tyytymättömyyttä tai asianosainen taikka muu henkilö sitä pyytää. Ehdotus ei sisällä ajallista rajaa kirjallisesti perustellun tuomion pyytämislle.

OKA huomauttaa lausunnossaan kirjallisen tuomion pyytämislle asetetun määräajan puuttumisesta. KKO toteaa, että pyynnön tekemiselle olisi säädettävä suhteellisen lyhyt

määräaika. Jos määräaikaa ei ole, äänitteet on saatettu hävittää ja asian ratkaissut tuomari on voinut siirtyä muihin tehtäviin siinä vaiheessa, kun kirjallisia perusteluja pyydetään. Lisäksi perustelujen laatiminen kirjalliseen muotoon pitkän ajan kuluttua pääkäsitelystä sopii huonosti yhteen välittömän oikeudenkäynnin periaatteen kanssa. Myös Vantaan kärjäoikeus kiinnittää asiaan huomioita. Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus ja Tuomariliitto puoltavat lyhyttä määräaikaa. Itä-Suomen hovioikeus sekä Keski-Suomen, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen kärjäoikeudet katsovat, että pyyntö tulisi esittää tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyn seitsemän päivän kuluessa. Päijät-Hämeen kärjäoikeuden näkemyksen mukaan pyyntö tulisi voida esittää vain tyytymättömyyden ilmoittamisen yhteydessä. Etelä-Karjalan ja Helsingin kärjäoikeuksien mielestä määräaika voisi olla yksi kuukausi, Pirkanmaan kärjäoikeuden mukaan kolme viikkoa, Oulun kärjäoikeuden mukaan määräaika tulisi olla enintään kuusi kuukautta ja Lakimiesliiton mukaan kaksi kuukautta.

Itä-Suomen hovioikeuden mielestä ainoastaan asianosaisella tulisi ehdotuksessa tarkoitettussa tilanteessa olla oikeus pyytää kirjallisesti perusteltua tuomiota. Muilla kuin asianosaisilla tulisi kuitenkin olla oikeus saada tuomiotalenne käyttöönsä tuomioistuimessa katsottavaksi tai kuunneltavaksi. Sanottuun näkemykseen yhtyy Helsingin ja Päijät-Hämeen kärjäoikeudet. Myös Tuomariliitto suhtautuu asiaan samansuuntaisesti. Etelä-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson ja Varsinais-Suomen kärjäoikeudet katsovat, ettei muilla kuin asianosaisilla tulisi olla oikeutta pyytää kirjallisesti perusteltua tuomiota.

2.2.4 Tallenteet ja niiden säilyttäminen

Selkeä enemmistö niistä lausunnonantajista, jotka nimenomaisesti ovat ottaneet kantaa tallenteen säilyttämistä koskevaan kysymykseen, on pitänyt ehdotettua yhden vuoden säilyttämisaikaa liian lyhyenä. Oulun kärjäoikeus on kuitenkin ehdottanut lyhyempää, kuuden kuukauden säilyttämisaikaa. Myös Kymenlaakson kärjäoikeus pitää ehdotettua säilyttämisaikaa liian pitkänä. Pirkanmaan kärjäoikeus on taas esittänyt harkittavaksi, ettei tuomion julistamisesta tehtyä tallennetta lainkaan pidettäisi oikeudenkäyntiasiakirjana.

EOA pitää perustelujen julistamistallenteelle ehdotettua yhden vuoden määräaikaa liian lyhyenä suhteessa esimerkiksi vähintään viiden vuoden virkavastuuseen ja ylimääräisen muutoksenhaun mahdollisuuteen. Myös KKO katsoo, että tallenteen säilyttämisaika tulisi olla vähintään 3–5 vuotta asian ratkaisemisesta.

OKA pitää ehdotettua määräaikaa aivan liian lyhyenä tuomarin ratkaisun ulkoisen kontrolloitavuuden kannalta. Oikeuskanslerille tehtävän kantelun yleinen ”vanhentumisaika” on kaksi vuotta. Kärjäoikeuden toimintaa koskevan kantelun tutkimisen kannalta olisi ongelmallista, jos asian arvioinnissa ei olisi lainkaan käytettävissä kärjäoikeuden tuomion perusteluja kirjallisessa tai edes tallenteena säilytettävässä muodossa. Mikäli luotettavaa tietoa tuomion perusteluista ei ole olemassa, vaikeutuu olennaisesti sen arviointi, onko kärjäoikeus menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa

täyttämättä. Viimeksi mainittua arviointia vaikeuttaa lisäksi se, että silloin kun tuomio jäisi yksinomaan suullisen julistamisen varaan, kirjallisessa tuomiossa ei myöskään olisi ROL 11 luvun 6 §:n 1 momentin 3–4 kohdissa mainittua selostusta asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteluineen eikä luetteloa todistelutarkoituksessa kuulluista henkilöistä ja muista esitetyistä todisteista. Näitä ei olisi edes tallenteella, koska ehdotuksen mukaan niitä ei olisi tarpeen julistaa. Sitä, että kysymys olisi ratkaisusta, johon ei olisi ilmoitettu tyytymättömyyttä, OKA ei pidä merkityksellisenä. Käräjäoikeuden tuomiota ja sen perusteluja koskevia kanteluita tehdään myös asioissa, joissa asianosainen on tyytynyt tuomioon. Tällaisia kanteluita tehdään varsin pitkänkin ajan kuluttua tuomion antamisesta sillä perusteella, että kantelija ei ole maallikkoina ymmärtänyt, että käräjäoikeuden tuomio on mahdollisesti ollut lainvastainen. OKA huomauttaa lisäksi, että virkarikosten vanhentumisaika on rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentin nojalla vähintään viisi vuotta. Syytetyn eduksi oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 8 §:n nojalla tapahtuva tuomionpurku ei ole määräaikaan sidottu.

Helsingin hovioikeus pitää julistamistallenteelle ehdotettua yhden vuoden säilyttämisaikaa ongelmallisena laillisuusvalvonnan ja ylimääräisen muutoksenhaun kannalta. VKSV katsoo vastaavin perusteluin, että tallennetta olisi säilytettävä vähintään 10 vuoden ajan.

Turun hovioikeus katsoo, että tuomion julistamisesta tehdyn tallenteen säilyttäminen ja julkisuus on ehdoton edellytys suullisten perustelujen hyväksymiselle. Hovioikeus toteaa jääneen pohtimatta, voisiko oikeus kuunnella julistamisesta tehtyä äänitallennetta olla siitäkin huolimatta, että tuomio olisi myöhemmin laadittu kirjallisena. Myös Päijät-Hämeen käräjäoikeus on kiinnittänyt huomiota kyseiseen problematiikkaan.

Itä-Suomen hovioikeus katsoo, että määräaika tallenteen säilyttämiselle tulisi laskea tuomion lainvoimaiseksi tulemisesta. Lisäksi yhden vuoden säilyttämisajan riittävyys tulisi vielä arvioida. Hovioikeus myös toteaa, että suullisesti esitetyn syytteen ja muiden vaatimusten muutokset olisi kirjattava pöytäkirjaan siinä tapauksessa, että tuomion perusteluja ei laadita kirjallisina. Rovaniemen hovioikeus huomauttaa, ettei tarvetta tiedostojen aktiiviseen tuhoamiseen liene olemassa.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää – ottaen huomioon, että suullisten perustelujen julistamisesta tehty äänitallenne olisi osa tuomiota – äänitallenteelle ehdotettua säilyttämisaikaa liian lyhyenä. Käräjäoikeus huomauttaa, että rikosasioissa annetut tuomiot ovat pysyvästi säilytettäviä. Laillisuusvalvonnan asianmukainen toteutuminen, ylimääräinen muutoksenhaku sekä vuosien jälkeen tulevat tietopyynnöt edellyttävät ehdotettua pidempää säilytysaikaa. Tallenteiden säilyttämisestä tulisi säätää samassa yhteydessä kuin muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen säilyttämisestä. Näihin näkemyksiin yhtyy myös Tuomariliitto.

Itä-Suomen syyttäjänvirasto huomauttaa, ettei muistiossa ole käsitelty tuomion arkistointia koskevia kysymyksiä. Ottaen huomioon, että hävitettävien oikeudenkäyntiasiakirjojen säilyttämisaika on viisi vuotta, tulisi julistamisesta tehtyä tallennettakin säilyttää vähintään viisi vuotta. Viiden vuoden säilyttämisaikaa puoltaa myös Lakimiesliitto.

Antti Jokela puoltaa kahden tai viiden vuoden säilyttämisaikaa. Myös Helsingin syyttäjänvirasto, FK ja Asianajajaliitto pitävät ehdotettua tallenteen säilyttämisaikaa liian lyhyenä.

LIITE

LAUSUNTOPYYNNÖT

valtioneuvoston oikeuskansleri*
eduskunnan oikeusasiamies*

korkein oikeus*

Turun hovioikeus*
Vaasan hovioikeus*
Itä-Suomen hovioikeus*
Helsingin hovioikeus*
Rovaniemen hovioikeus*

Etelä-Karjalan kärjäoikeus*
Helsingin kärjäoikeus*
Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus*
Keski-Suomen kärjäoikeus*
Kymenlaakson kärjäoikeus*
Oulun kärjäoikeus*
Pirkanmaan kärjäoikeus*
Päijät-Hämeen kärjäoikeus*
Varsinais-Suomen kärjäoikeus*
Vantaan kärjäoikeus*

Valtakunnansyyttäjänvirasto*
Helsingin syyttäjänvirasto*
Itä-Suomen syyttäjänvirasto*
Länsi-Suomen syyttäjänvirasto*
Sisä-Suomen syyttäjänvirasto*
Oulun syyttäjänvirasto*

Helsingin oikeusaputoimisto
Päijät-Hämeen oikeusaputoimisto*
Oulun oikeusaputoimisto
Pirkanmaan oikeusaputoimisto
Pohjois-Savon oikeusaputoimisto
Rovaniemen oikeusaputoimisto

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK *
Finanssialan Keskusliitto*
Suomen Yrittäjät*
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK*

Suomen Asianajajaliitto *
Suomen Lakimiesliitto*
Suomen Syyttäjäyhdistys*

Suomen Tuomariliitto*

Professori Dan Frände
Professori emeritus Antti Jokela*
Professori Johanna Niemi *
Professori Tuula Linna*

* tähdellä on merkitty ne viranomaiset, yhteisöt ja henkilöt, jotka ovat toimittaneet lausuntonsa muistiosta.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-393-1 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIOEUVOSTO
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.oikeusministerio.fi